

Diagnostika výchovných problémů

Hlavní vedoucí zotavovací akce – specifikum stanových táborů bez pevného objektu

Společensky a sociálně nežádoucí jevy tvoří širokou škálu problémů, které jsou zejména u dětí a mládeže výrazným rizikem zdravotním, společenským i ekonomickým. Jedná se o problematiku šikany a násilí, drogových závislostí, alkoholismu a kouření, kriminality a delikvence, rizikového sexuálního chování, vandalismu, virtuálních drog, dále pak projevů xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Struktura příspěvku:

- (A) Zjišťování a řešení výchovných problémů
- (B) Zajišťování prevence výchovných problémů
- (C) Závěr

(A) Zjišťování a řešení výchovných problémů

Mezi společensky nežádoucí jevy, se kterými se hlavní vedoucí zotavovací akce může na stanových táborech setkat jsou především:

1. šikana
2. zneužívání návykových látek
3. krádeže
4. vandalismus

1. Šikana

Motto: Šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

(Michal Kolář)

Stádia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizované děti sloužit jako hromosvod. Ostatní děti si na nich odraťují nepříjemné pocity. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o děti, které jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění členové skupiny se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání dítěte a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové skupiny. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Členové skupiny jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Dítě je ve volném čase často osamoceno, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li šikanovaný promluvit před ostatními, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším dětem nově zařazeným do skupiny, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu člena skupiny, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je děné dítě konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelné.
- Kritika, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které dostává od ostatních členů skupiny, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Postup při řešení šikany:

(1) Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

(2) Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

(3) Metody vyšetřování šikanování:

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto pěti krocích:

- Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- Nalezení vhodných svědků.
- Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
- Zajištění ochrany obětem.
- Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Následný postup:

- doporučení zákonným zástupcům jak oběti, tak i agresora návštěvu v poradenském zařízení
- pokud dojde k opakovanému šikanování až oznámení případu příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. skupinového lynčování, vyžaduje následující postup:

- Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- Domluva vedoucích pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračující pomoc a podpora oběti.
- Nahlášení policii.
- Vlastní vyšetřování.

2. zneužívání návykových látek

Postup při podezření na zneužívání návykových látek.

Tabákové výrobky

Ve všech vnitřních i vnějších prostorách zotavovací akce je zakázáno kouřit. Pokud je dítě přistiženo při konzumaci tabákových výrobků:

- je mu tabákový výrobek odebrán
- vedoucí informuje zákonné zástupce dítěte
- události vyučující sepíše zprávu

Alkohol

V případě přistižení žáka při konzumaci alkoholu ve všech vnitřních i vnějších prostorách zotavovací akce:

- je alkohol dítěti odebrán
- podle závažnosti momentálního stavu dítěte zajistí vedoucí nezbytnou pomoc a péči, případně zavolá lékařskou službu první pomoci
- vedoucí sepíše o události zprávu
- o nález bude sepsán stručný záznam s vyjádřením dítěte, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno dítěte. Zápis bude podepsán i dítětem, u kterého byl alkohol nalezen nebo jej odevzdalo
- událost vedoucí oznámí zákonnému zástupci, případně jej vyzve, aby si dítě vyzvedl, protože není způsobilé k pobytu na zotavovací akci
- jestliže je zákonný zástupce žáka nedostupný, vyrozumí se OSPOD a postupuje v souladu s jeho pokyny
- v případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u dítěte, které se jím intoxikovalo, bude předán přivolanému lékaři

V případě, že bude v prostorách zotavovací akce nalezen alkohol:

- nález bude ihned informován hlavní vedoucí
- nalezenou tekutinu vedoucí nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
- nalezená tekutina bude uložena u hlavního vedoucího pro případ usvědčujícího důkazu
- bude zpracován stručný záznam o události

Omamné a psychotropní látky (OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření, navádění k užívání i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk dítěte a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo.

V případě přistižení dítěte při konzumaci ve všech vnitřních i vnějších prostorách zotavovací akce:

- nález bude ihned informován hlavního vedoucího zotavovací akce
- je OPL dítěti odebrána, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- pokud by bylo dítě pod vlivem OPL v takové míře, že by byl ohrožen na zdraví a životě, zajistí hlavní vedoucí nezbytnou pomoc a přivolá lékařskou službu první pomoci
- pokud nehrozí akutní nebezpečí, ale dítě není schopno dalšího pobytu na zotavovací akci, ihned vyrozumí zákonného zástupce dítěte a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl
- jestliže je zákonný zástupce dítěte nedostupný, vyrozumí hlavní vedoucí OSPOD a postupuje v souladu s jeho pokyny
- zákonnému zástupci hlavní vedoucí oznámí, že žák konzumoval OPL na zotavovací akci i v případě, kdy je dítě schopno dalšího pobytu na zotavovací akci
- dané události je hlavním vedoucím proveden zápis

- možnost provedení orientačního testu při podezření na intoxikaci dítěte, ale pouze na základě souhlasu zákonného zástupce dítěte, opět musí být zpracován stručný zápis

Distribuce a přechovávání OPL na zotavovací akci:

- V ČR je považováno za protiprávní jednání, množství, které dítě distribuuje nebo uchovává není rozhodující. Jestliže má hlavní vedoucí důvodné podezření, že k distribuci OPL na zotavovací akci došlo, musí o této skutečnosti vždy vyrozumět příslušné oddělení Policie ČR, zákonného zástupce a OSPOD.
- Pokud má hlavní vedoucí podezření, že některé z dětí má OPL u sebe, dítě ihned izoluje od ostatních a do příjezdu Policie ČR je dítě pod dohledem, u dítěte nesmí nikdo z vedoucích provádět osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí

V případě, že bude v prostorách zotavovací akce nalezena látka, kterou vedoucí budou považovat za OPL:

- nálezu bude ihned informován hlavní vedoucí zotavovací akce
- nalezenou látku vedoucí nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
- o nálezu bude sepsán stručný záznam s vyjádřením dítěte, u kterého byla látka nalezena nebo který ji odevzdal, datum, čas a místo nálezu. Zápis bude podepsán i tímto dítětem. Zápisu a rozhovoru je přítomen hlavní vedoucí zotavovací akce
- za přítomnosti dalšího vedoucího vloží hlavní vedoucí zotavovací akce látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezu, obálku zalepí, opatří razítkem oddílu, svým podpisem a uschovají
- nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede zajištění podezřelé látky

3. krádeže

Postupy při řešení případů souvisejících s krádežemi

Prevence proti krádežím

- upozornit děti a jejich zákonné zástupce, že nošení cenných věcí na zotavovací akci je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení
- hlavní vedoucí zotavovací akce upozorní, že věci, které nesouvisí s programem zotavovací akce, nemají děti na zotavovací akci nosit (jestliže je mají, nesou za ně odpovědnost)

Postup při nahlášení krádeže

- hlavní vedoucí zotavovací akce provede záznam na základě výpovědi poškozeného
- případ je ohlášen Policii ČR nebo je o této možnosti informováno dítě a jeho zákonný zástupce (zejména pokud odcizená věc byla v hodnotě vyšší než 1000,- Kč – souvislost s podáním žádosti o náhradu škody u pojišťovny)
- pokud je znám pachatel, musí se případ nahlásit zákonnému zástupci a věc je předána Policii ČR

4. vandalismus

- každé dítě je odpovědné za škody, které svým jednáním způsobilo, a proto po něm hlavní vedoucí zotavovací akce bude požadovat náhradu, jestliže škodu způsobilo úmyslně nebo z nedbalosti
- pokud vznikne škoda na majetku, je o celé události sepsána zpráva
- jestliže je znám viník, hlavní vedoucí zotavovací akce na něm nebo na jeho zákonném zástupci bude požadovat náhradu škody

(B) Zajišťování prevence výchovných problémů

Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá a dobrá výchova dětí. Dobrá výchova dětí je i programem prevence jednotlivých zdraví poškozujících a život znehodnocujících závislostí a jevů.

Aktivní odpočinek je základním prvkem zdravého životního stylu a tedy i prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Osvojení si stereotypu a potřeby aktivního trávení volného času je dáno tím, jak je k aktivní formě odpočinku přistupováno v rodině, ve škole i v dalších subjektech realizujících volnočasové aktivity dětí.

Volný čas mládeže a jeho naplnění hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a jeho uplatnění ve společnosti, při pozitivní socializaci, výchově ke zdravému životnímu stylu a tím i k prevenci nebezpečí sociální deviace.

Volnočasové aktivity, které jsou dobře strukturované, definované a organizované (i nepřímým způsobem), jsou podstatné při utváření pozitivní hodnotové orientace dětí a mládeže, při ovlivňování její zájmové struktury, při zvyšování její samostatnosti a odolnosti a při dalších pozitivních výchovných aktech.

Velmi potřebnou volnočasovou aktivitou je sport a tělovýchova. Široká škála prožitků je největší předností pohybové aktivity. Plní funkci socializace jedince. To znamená naplňuje potřebu sounáležitosti, to je potřebu patřit do nějaké skupiny. Umožňuje socializaci ve skupině vrstevníků, týmovou práci, osvojení vůdcovských rolí, zvyšuje kohezi skupiny. Je modelem konkurenčního prostředí a hledání identity mladého jedince.

Plní funkci zábavy ve skupině, harmonizace s přírodou, naplňuje potřebu estetických prožitků. Dále nastavuje mechanismy směrem k emočním funkcím. Sem patří zvládání emocí (prevence emoční exploze), navození emocí (euforizace, sebeotevření a sebevyjádření) a ventilace emocí (zejména u adrenalinových sportů).

Základním principem strategie prevence nežádoucích sociálně patologických jevů je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti, k odmítání všech forem sebedestrukce a porušování zákona.

Důležitým prvkem strategie prevence jsou volnočasové programy, které vytváří mimo jiné i sociální kapitál společnosti. Je třeba tvořit volnočasové aktivity se zaměřením na dovednosti pomáhající zvyšovat fyzickou zdatnost a psychickou odolnost (morální sílu) dětí a mládeže, aby

volný čas dětí plnil funkci relaxační, regenerační, kompenzační, výchovnou a sociálně preventivní.

Nelze každou volnočasovou aktivitu považovat ze prevenci, není každá nabídka k využívání volného času zárukou úspěchu v prevenci nebo tlumení sociálně patologických jevů. Kvalitní realizace zájmů a potřeb dítěte a mladého člověka prostřednictvím aktivit ve volném čase patří do oblasti sociálního učení.

Pro děti není podíl na určité aktivitě jenom otázkou jednorázové volby. Uspokojivé začlenění se do volnočasových aktivit je poměrně složitý proces, obsahující faktory motivační, informační, sociální, ekonomické a další.

Volný čas dětí a mládeže a jeho naplňování pozitivními aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při jeho pozitivní socializaci. Důsledkem snížení kvality společenské péče o volný čas mladé generace je v mnoha případech i nárůst negativních společenských jevů. Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, může tím, i když jen do určité míry, kompenzovat případné nedostatky školského systému a rodinného prostředí a vlivu. Rodina má ale zcela dominantní postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase. Ovlivňuje dítě nejen tím, jak na dítě výchovně působí, ale i svým každodenním životem.

Kvalitní náplň pro volný čas se samozřejmě nevyřeší všechno, ale když má dítě nabídku pestrou a má šanci, že v něčem z toho bude úspěšné, zmenšuje se pravděpodobnost, že něco zničí, že někoho zmlátí, že se opije nebo, že sáhne po drogách. A nebo je alespoň pravděpodobnost o hodně menší.

Aktivní trávení volného času a aktivní odpočinek musí splňovat následující funkce:

- aktivní přístup dětí a mládeže k provádění této činnosti
- kompenzace jednotvárné zátěže (při vyučování, dlouhém sezení, nerovnoměrném zatěžování jednotlivých oblastí mozku a nervové soustavy apod.)
- posilování zdravého způsobu života a zdraví

Základním prvkem ochrany před společensky nežádoucími jevy je výchova ke zdravému způsobu života od nejútlejšího věku. Myšleno v pojetí holistickém to znamená ve složce tělesné, duševní a sociální, kdy tyto složky jsou navzájem propojeny a tvoří spolu harmonickou jednotu.

U dětí a mládeže mezi kompetence podpory zdraví a zdravého životního stylu, které jsou zároveň prevencí společensky nepřijatelných jevů patří:

- sebedůvěra, samostatnost a sebejistota
- podpora zkušeností, které poskytují potěšení a touhu účastnit se pohybových aktivit
- schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě, vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu, schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se
- seberozejnění
- motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům
- rozvoj tvořivosti a estetického cítění
- systematický rozvoj dovedností, které vedou k osvojení zdravého životního stylu, zdravotní prevence

Sebedůvěra

Přiměřené vědomí vlastní důvěry v sebe je silným ochranným mechanismem. Součástí zdravého životního stylu je i zdravé sebevědomí. Vlastní sebevědomí spojené s úctou k druhému patří k základní životní kompetenci (postoji).

Sebedůvěra dětí je podmíněna optimální kvalitou vztahu k dětem v praktickém životě. Takovým uspořádáním společenského života, který umožňuje uspokojování potřeb dítěte a tím i zdravý rozvoj jeho osobnosti. Vztah k dětem je výrazem vyspělosti společnosti.

Vztah k dětem a styl výchovy v sobě musí nést respekt dospělých vůči dětem. Děti jako rovnocenní partneři mají v mnoha situacích právo říci ne, když něco nechtějí. Umění říci ne je z hlediska ochrany zdraví velmi pozitivní postoj. Děti nebudou umět říci ne pokusům o nejrůznější manipulace nebo drogovému pokušení, pokud v rodině, mateřské škole či škole není příležitost k vyjádření nesouhlasu. Nesouhlas nebo volba jiné alternativy nemusí být již předem považovány za neposlušnost, vzdor nebo zbytečnost.

K upevnění sebedůvěry dětí slouží zejména pohybové aktivity, hry a hraní. Optimální se jeví spontánní dětské pohybové aktivity bez viditelných zásahů pedagogů, kdy dětem je poskytována možnost volby samostatné činnosti i její obtížnosti. Dítě ví, že si samo může vybrat a vyzkoušet své síly. Je nutné, aby motivace k činnosti vycházela z dítěte a byl respektován jeho zájem, aby pohybová činnost vycházela z vnitřní motivace, z potřeby pohybu, z potřeby zjistit, co umím. V nesoutěživém prostředí, bez potřeby předhánět kamaráda je tělesný rozvoj provázený vědomím odpovědnosti za své zdraví. Dítě je motivované a vzniká posléze i trvalá potřeba pocitu libosti z naplnění potřeby pohybu.

Umění realisticky odhadnout své síly, nepřeceňovat ani nepodceňovat své síly, je prevencí nejen úrazů, ale i posílení pevného postoje vůči budoucím stresům, neúspěchům i pádům, které nepřipravení jedinci později mnohdy řeší zástupným způsobem: agresí, zneužíváním drog, alkoholu nebo jiným negativním způsobem.

Realizaci spontánních pohybových aktivit napomůže skromnější vzhled školních zahrad, bez okrasných trávníků a záhonů, ale s dostatečným vybavením umožňujícím odstupňovanou škálu pohybových aktivit. A samozřejmě spolupráce s rodiči, kteří chápou a akceptují tuto formu pohybu.

Seberozvíjení

Osobní zkušenost a prožitek dítěte dávají vznik základním kompetencím, které mají děti v oblasti zdravého životního stylu a prevence získat. Základní kompetence jsou utvářeny jako znalosti, dovednosti a postoje.

Mezi základní osvojené kompetence u dětí a mládeže a současně i kompetence v oblasti prevence patří:

- znát, co dítěti pomáhá být zdravé a v bezpečí a co mu škodí, znát důsledky požívání některých látek pro zdraví
- rozumět tomu, že způsob života má vliv na lidské zdraví
- zajímat se o udržování svého těla ve zdraví, chápat, že zdraví se musí chránit
- napomáhat vlastnímu zdraví aktivním pohybem a zdravými životními návyky (zdravá výživa a životospráva)
- mít vytvořenou představu o pojmu závislost a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život člověka (cigarety, alkohol, drogy, zneužívání léků)
- vědět, že kontakty s některými lidmi mohou být nebezpečné
- znát pravidla společného soužití ve skupině
- hodnotit své chování i chování druhých
- mít a hájit vlastní názor
- akceptovat kompetentní autoritu
- vnímat lidi s jejich odlišnostmi povahovými, tělesnými, rasovými, kulturními jako přirozený stav
- přistupovat aktivně k problémům, řešit problémy
- vědět, že je více možností řešení konfliktů
- kontrolovat extrémní projevy svých emocí a nálad
- chování přizpůsobovat sociálnímu prostředí, uvědomovat si sociální role
- spoluvytvářet prostředí pohody ve svém okolí

Pokud nejsou osvojeny uvedené ochranné kompetence jsou tyto děti zasaženy v pozdějším období různými nežádoucími jevy, jako je agresivita, nekázeň, nesnášenlivost, neschopnost řešit problémy, stres a frustrace, dochází i ke sebepoškozování dětí. Důsledkem je poté náchylnost ke zneužívání medikamentů, drog, alkoholu, šikana, násilí, vandalismus, xenofobie apod.

Potřebné seberozvíjení dítěte je vytvářeno osobní zkušeností dítěte. Je podporováno zejména prožitkem během hry. Společný prožitek ze hry je uznáván jako významný faktor sociálního učení. Optimální činností pro hry a hraní jsou přirozené situace skutečného světa. Děti si rády hrají na to, co vidí dělat dospělí a tím, že takovouto činnost zkouší získávají sebevědomí. Hra by neměla být dospělými příliš organizována, měla by se uplatnit kreativita dětí, jejich vzájemná komunikace, radost, tvořivost a estetické podněty i nácvik řešení konfliktů. Dospělí jsou pozorovatelé, partneři ve hře a rádci. Motivace k těmto činnostem musí vycházet z dítěte a musí být respektován jeho zájem. Pak nedochází ani k nedostatečné ani nadměrné stimulaci dětí. Dospělý pomáhá organizovat činnost, ale nevnucuje ji. Výsledkem je i pohoda a zdravé partnerské vztahy ve skupině.

Sociální hry a hraní rolí navozují modelové situace. Nabízejí bezděčné učení s možností zařadit se mezi své vrstevníky v dětské skupině a budovat mezi nimi své postavení. Učí ohleduplnosti, společensky přijatelnému způsobu řešit konflikty a spory, spoluvytvářet prostředí pohody ve třídě a dětské skupině. V dítěti se vytváří pocit základní jistoty, že takovýto svět je správné místo pro život a dítě je v pohodě. Výsledkem je nastavení dětské psychiky, které lze vyjádřit větou „ já jsem správný a na správném místě,.. V dospělosti se tomu pak říká zdravé sebevědomí, optimismus, pozitivní myšlení.

Hroově motivované činnosti dramatické, námětové a konstruktivní slouží k osvojování pojmů a poznatků zdravého životního stylu. Realizace v činnostech, které odpovídají sebezvýjícím potřebám dětí, prevence poškození zdraví a zdravý životní styl jsou smyslem výchovně vzdělávací práce s dětmi, jež umožní dětem osvojit si prvky prevence.

Vedoucí skupiny by měl vést výchovnou práci skrytě ale cíleně a dát dětem základy prosociálního chování a tedy i prevence šikany, násilí a jiných sociálně patologických jevů. Výchovná práce, jež smysl spočívá v prožitku dítěte a plní podmínku k vytvoření správných kompetencí ke zdravému životnímu stylu a tím i k prevenci společensky nežádoucích jevů.

(C) Závěr

Kapitola týkající se opatření při výskytu drog, násilí a šikany na zotavovacích akcích je opětovným připomenutím toho, že včasná prevence v oblasti sociálně patologických jevů je závažné téma, kterému musí být věnována pozornost. Prevence musí být prováděna systémově a v optimálním případě je prevence a zdravý životní styl jakousi přirozenou součástí života na zotavovací akci. Mnoho aktivit využitelných pro osvojení si zdravého životního stylu a metodiky prevence, nelze pouze vyčíst z manuálů, metodik a příruček. Je třeba se odborně vzdělat a získat i praktické dovednosti.

Pozitivní změny v účinnějších přístupech vedoucích k dětem při uplatňování prevence sociálně patologických jevů, rozvoj pozitivního sociálního chování a tím i posílení odolnosti dětí vůči nežádoucím sociálně patologickým jevům a vzájemná výměna pozitivních zkušeností jsou základem úspěšné realizace strategie prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže.

Je třeba nejenom znát nové metody práce, je třeba si je i osvojit.

Platí pro malé i velké známé pravidlo:
naučíme se
20% toho, co vidíme a slyšíme,
40% toho, o čem diskutujeme,
80% toho, co děláme,
a 90% toho, co se pokoušíme naučit druhé.

Literatura:

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2009-2012

Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2009)